

SATEENKAARI-IHMISTEN KOHTAAMA HENGELLINEN VÄKIVALTA JA EHEYTYYS SUOMEN EVANKELIS- LUTERILAISESSA KIRKOSSA

Anonyymin kyselyn tuloksia osa 2:
väkivallan tekijät sekä tuki ja sen puute

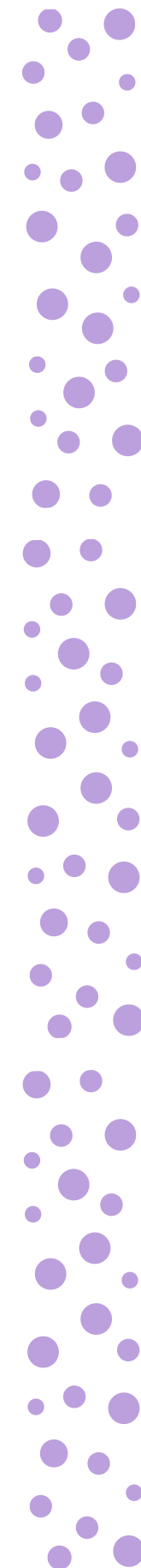
Ani Iivanainen 4.12.2023

Tietokirja vuonna 2024

Julkaisen vuonna 2024 tietokirjan evankelis-luterilaisen kirkon sisällä tapahtuvasta sateenkaari-ihmisiin kohdistuvasta hengellisestä väkivallasta ja eheytyksestä sekä niiden rakenteellisuudesta.

Avaan teettämieni kahden kyselyn tulokset tarkemmin ja analyttisesti kirjassani. Tämä nyt julkaisemani yhteenveto on suppeampi selonteko tärkeimmistä toisen kyselyn tuloksista.

Kirjaan tulee mm. esimerkkejä siitä, miten seurakunnissa voidaan luoda turvallisempaa tilaa ja turvallisempaa hengellisyyttä kaikille.

Kyselyaika ja kyselyn toteutus

Kysely oli auki 1.10.-30.11.2023 ja siihen vastattiin anonymisti.

Anonyymin kyselyn tuloksista ja vapaista vastauksista olen koonnut tämän julkisen tiivistelmäraportin. Tässä kyselyssä olen kartoittanut keiden toimesta hengellistä väkivaltaa ja eheytystä tapahtuu sekä saavatko uhrit tukea sitä pyytäessään.

Tätä raporttia saa ja voi käyttää esimerkiksi oman työn tukena, kun haluaa tuoda esiin hengelliseen väkivaltaan ja eheytykseen liittyviä teemoja.

Toteutin ensimmäinen hengellisen väkivallan ja eheytyksen laajuutta kyselyn elo-syyskuussa 2023.

Kyselyn 2 tuloksia

Kyselyyn vastasi **52** seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön kuuluvaa ihmistä, jotka kuuluvat myös **evankelis-luterilaisen kirkkoon**. Heistä **26** oli vastannut myös ensimmäiseen kyselyyni. **80,8 %** vastaajista **oli kertonut jollekin** kohtaamastaan hengellisestä väkivallasta / eheyttämisestä.

Kertomatta jättämisen syitä olivat mm.

- Häpeä
- Syyllisyys
- Pelko
- Se, ettei uhri tiennyt kenelle kertoa.
- Se, että uhri ajatteli, ettei saa tukea, vaikka kertoisi.
- Se, että uhria oli kielletty kertomasta.
- Se, että yhteisö ja ystävät olivat kaikki mukana toteuttamassa hengellistä väkivaltaa / eheyttämistä.

Väkivallasta oli kerrottu monille eri tahoille mm.

- esihenkilölle
- työkaverille
- kumppanille
- perheelle
- ystävälle
- yhteisön jäsenelle
- terapeutille tms. ammattilaiselle
- vertaistukiryhmälle
- piispalle tai seurakunnan työntekijälle

Hengellinen väkivalta / eheytys SEURAKUNNAN TYÖNTEKIJÄNÄ

Ne vastaajat, jotka olivat kohdanneet hengellistä väkivaltaa / eheytyä seurakunnan työntekijänä.
Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

 **Esihenkilöt, joille
kerrottu** 12 vastausta 52 vastaajasta

75 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

25 % vähätteli asiaa

25 % otti asiasta vastuun ja vei asian eteenpäin

Lisäksi oli esihenkilöitä, jotka eivät reagoineet mitenkään tai olivat ilmaisseet, että identiteetti on syy väkivaltaan tai sanoneet, että identiteetti on syntiä.

 **Työkaverit, joille
kerrottu** 14 vastausta 52 vastaajasta

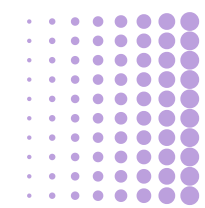
78,6 % pahoitteli asiaa ja tuki uhria

42,9 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

Lisäksi osa työkavereista oli vähätellyt asiaa, ollut reagoimatta mitenkään tai ilmaissut, että syy väkivaltaan on identiteetissä tai että identiteetti on syntiä.

Hengellinen väkivalta / eheytyys SRK-YHTEISÖN JÄSENEENÄ

Vastaajat, jotka olivat kohdanneet hengellistä väkivaltaa / eheytystä seurakuntayhteisön jäsenenä.
Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

Yhteisön / perheen jäsen, jolle kerrottu 23 vastausta 52 vastaajasta

47,8 % pahoitteli ja tuki uhria tilanteessa

34,8 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

43,5 % vähätteli tilannetta

30,4 % ilmaisi, että uhri ei kohtaisi hengellistä väkivaltaa / syrjintää, jos ei olisi avoin identiteetistään

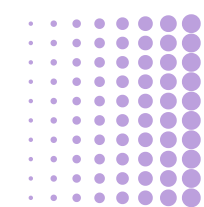
39,1 % ilmaisi, että uhri on sairas / syntinen

Lisäksi oli tilanteita, joissa uhri oli jätetty täysin yksin tai asiaan ei reagoitu mitenkään.

Hengellinen väkivalta / eheytys PERHEEN JÄSENEENÄ / YSTÄVÄNÄ

Vastaajat, jotka olivat kohdanneet hengellistä väkivaltaa / eheytyä perheen ja suvun jäsenenä tai ystävänä.

Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

Perheen jäsen / ystävä, jolle kerrottu 29 vastausta 52 vastaajasta

48,3 % pahoitteli ja tuki uhria tilanteessa

37,9 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

34,5% vähätteli tilannetta

27,6 % ilmaisi, että uhri on sairas / syntinen

24,1% ilmaisi, että uhri ei kohtaisi hengellistä väkivaltaa / syrjintää, jos ei olisi avoin identiteetistään

Lisäksi oli tilanteita, joissa uhri oli jätetty täysin yksin tai asiaan ei reagoitu mitenkään.

Hengellinen väkivalta / eheytyys SIELUNHOIDOSSA / TERAPIASSA

Vastaajat, jotka olivat kohdanneet hengellistä väkivaltaa / eheytystä sielunhoidon, terapian tai terveydenhuollon ammattilaisen toimesta.

Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

 **Joku läheinen,
jolle kerrottu** 10 vastausta 52 vastaajasta

60 % pahoitteli ja tuki uhria tilanteessa

30 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

Lisäksi oli tilanteita, joissa uhrin identiteettiä oli syytetty tai ilmaistu sairaaksi, asiaa oli vähätelty tai asiaan ei reagoitu mitenkään.

 **Toinen ammattilainen,
jolle kerrottu** 10 vastausta 52 vastaajasta

70 % pahoitteli ja tuki uhria tilanteessa

20 % pahoitteli asiaa, mutta ei tehnyt mitään tukeakseen uhria

Lisäksi oli tilanteita, joissa uhrin identiteettiä oli syytetty tai ilmaistu sairaaksi, asiaa oli vähätelty tai asiaan ei reagoitu mitenkään.

HENGELLISEN VÄKIVALLAN / EHEYTYKSEN TEKIJÄT

Vastaajat olivat kohdanneet hengellistä väkivaltaa / eheytystä monien eri tahojen toimesta, myös kirkon työntekijöiden, sielunhoitajien ja terapeuttien toimesta.

 Väkivallan tekijänä useimmin joku läheinen, seurakunnan jäsen tai työntekijä, mutta myös esihenkilö, sielunhoitaja ja terapeutti.

Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

52 vastausta 52 vastaajasta

30,8 % ystävä

44,2 % perhe

32,7 % suku

73 % seurakunnan jäsen

40 % seurakunnan työntekijä

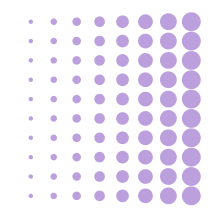
21,2 % ev.lut. kirkon esihenkilö

15,4 % sielunhoitaja

5,8 % terapeutti

Myös somekommentointi ja sateenkaarimessujen häirintä mainittiin.

EV.-LUT.KIRKON TYÖNTEKIJÄT HENGELLISEN VÄKIVALLAN / EHEYTYKSEN TEKIJÖINÄ

Jos hengellinen väkivalta / eheytyks tapahtui kirkon työntekijän toimesta, oli väkivallan tekijänä tilanteissa *37 vastausta 52 vastaajasta*

64,9% pappi

45,9 % nuorisotyönohjaaja

13,5 % diakoniatyöntekijä

13,5 % lastenohjaaja

Lisäksi mainittiin useita muita työntekijäryhmiä kuten perhetyönohjaaja, kanttori, suntio, kausityöntekijä, toimistotyöntekijä, luottamushenkilö.

Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta.

MILLAISTA TUKEA UHRIT OLISIVAT TARVINNEET

Vastaajat kertoivat monenlaisista tuen tarpeistaan: 52 vastausta 52 vastaajasta

Vastaajat saivat valita kaikki vaihtoehdot, joista heillä oli kokemusta ja kertoa avoimissa vastauksissa tarkemmin.

- toive siitä, että seurakuntayhteisön jäsenet olisivat selkeästi tukeneet uhria
- toive siitä, että perhe/suku/ystävät olisivat asettuneet aktiivisesti uhrin tueksi
- toive siitä, että työnkaverit ja esihenkilö olisi toiminut aktiivisesti tukena
- että henkilö, jolle uhri kertoi olisi auttanut ammattiavun piiriin
- että henkilö jolle uhri kertoi, olisi julkisesti puolustanut uhria ja sanonut ääneen, että hengellinen väkivalta / eheytyks on väärin
- piispojen selkeää kannanottoa siitä, että hengellinen väkivalta / eheytyks ei ole evankelis-luterilaisessa hyväksyttyä ja että siihen puututaan
- koulutusta kaikissa seurakunnissa työntekijöille ja luottamushenkilöille hengelliseen väkivaltaan, eheyttämiseen, yhdenvertaisuuteen ja vähemmistöstressiin liittyen
- anonyymi ja julkinen palautteen anto kanava seurakuntatyöhön, jota kautta voisi ilmoittaa kohtaamastaan hengellisestä väkivallasta / eheytyksestä
- selkeästi esillä kaikkien seurakuntien / hiippakuntien sivuilla kehen voi olla yhteydessä, jos kohtaa syrjintää, hengellistä väkivaltaa tai eheyttämistä

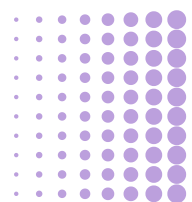
Mitä on hengellinen väkivalta?

- Henkistä väkivaltaa, joskus myös fyysistä, seksuaalisuutta loukkaavaa ja taloudellista väkivaltaa.
- Tapahtuu uskonnollisessa kontekstissa ja hengellisessä merkityksessä.
- Eri muotoja ovat esimerkiksi pelottelu, käännäyttämisen, syylistäminen, eristäminen, kontrollointi, ulossulkeminen ja uskonnollisten tekstien perusteella ihmisen minuuden ja identiteetin tuomitseminen.
- Eheyttäminen on yksi hengellisen väkivallan muodoista.
- Hengellinen väkivalta ja eheyttäminen rikkovat uhrin psyykeen, ja jättävät elinikäisen jäljen /trauman minuuteen.
- Syrjintä on kirkollisissa yhteisöissä myös useimmiten samalla hengellistä väkivaltaa, koska sitä useimmiten perustellaan usein fundamentalistisella Raamatun tulkinnalla.

Mitä on eheyttäminen?

- Eheyttäminen on brutaalia väkivaltaa, jonka perimmäisenä tarkoituksena on nujertaa eheyttämisen kohteena olevan ihmisen “väärä” (*uskonnollisen yhteisön jäsenen tai työntekijän mielestä*) elämäkatsomus, elämäntapa tai mielipide.
- Väkivallan tekijä uskoo tällaisen toimintansa olevan toiselle ihmiselle tämän parhaaksi.
- ”Tarkoitetaan” hyvää, eikä siksi välitetä siitä, miten se vaikuttaa toiseen ihmiseen.
- Tekijä on varma omien motiiviansa pyhyydestä ja hyvydestä: ”tarkoitus pyhittää keinot”.
- Psykologista ja usein pitkäkestoista Raamatun tulkinnan väkivallan välineenä käyttämistä, ulossulkemisella uhkaamista tai ulossulkemista, painostamista identiteetin “muuttamiseen” tai identiteetistä “luopumiseen”, väkisin puolesta rukoilemista identiteetin muuttamiseksi jne.

Ani Iivanainen

ani.iivanainen@evl.fi – ani.iivanainen@helsinki.fi

sosionomi-diakoni AMK, auktorisoitu seksuaalineuvoja (SSS)
sukupuolen tutkimuksen maisteriopiskelija

KIRJALLISUUS- JA TUTKIMUSLÄHTEITÄ, jotka toimivat työkirjani teoreettisena ja tutkimuksellisenä tietopohjana (täydentyä)

- Gold, Michael & Mia, Irene toim. 2019. Pride and Prejudice: Attitudes and opinions toward LGBT inclusion in the workplace. Economist - the intelligence unit.
- Hynynen, Tuomas 2019a. Uskon ja rakkauden asialla. Kirkon opetus, oppi, usko ja etiikka Suomen evankelis-luterilaisen kirkon eettisissä kannanotoissa 2005–2010. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 130.
- Iivanainen, Ani 2021. Isä meidänkin - sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta. Books on Demand: Saksa.
- Jalonen, Johanna 2018. Pitäisikö seksuaalivähemmistöillä olla oikeus elää haluamallaan tavalla? Tutkimus suomalaisten suhtautumisesta homoseksuaaleihin 2000-luvulla. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Turun yliopisto. Turku.
- Jyrkinen Marjut & Penttinen Elina & Wade Elisabeth 2019. Emotional Workplace Abuse. A New Research Approach. Palgrave Pivot, under exclusive license to Springer Nature Switzerland AG 2019.
- Kirkkohallitus. Kirkon tutkimuskeskuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2022.
- Leppänen, Riikka & Karvinen, Marita & Rekola, Antti & Torniainen Esa 2019. Sateenkaariväki työelämässä. FIBS, Seta ry, Accenture & IBM.
- Linjakumpu, Aini 2015. Uskonnon varjot. Hengellinen väkivalta kristillisessä yhteisössä. Tampere: Vastapaino.
- Malkus ry. Eheytyraportti 2020.
- Oikeusministeriö 2021. Policy Brief 5, Syrjintä Suomessa, 2021. Tutkimustietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tilanteesta.
- Pekkarinen, Laura & Pulkkinen, Johanna M 2022. Kevan tutkimuksia 1/2023:
- Julkisen alan työhyvinvointi vuonna 2022. Verkkojulkaisu.
- Tiilikka, Ville & Tähtinen, Maiju 2011. Homojen hommaa? Kirkon homoseksuaalien työntekijöiden kokemuksia työelämästä. Diak. Kauniainen.
- TTK Työturvallisuuskeskus 2012. Kirkon työolobarometri 2011. Raportti kirkon työntekijöiden työoloista. Helsinki.
- Valve, Katri 2004. Arki ja kutsumus – seksuaalivähemmistöjen kokemuksia kirkon työyhteisöissä. Teoksessa Jukka Lehtonen– Kati Mustola (toim.) ”Eihän heterotkaan kerro...” Seksuaalisuuden ja sukupuolen rajankäyntiä työelämässä. Tutkimukset ja selvitykset 2/04. Työministeriö. Helsinki: Oy Edita Ab
- Vikström, Björn 2018. Kristillinen ihmiskäsitys: sekä että ihminen. Teoksessa Kaunis ihminen. Sukupuolisuuden ja seksuaalisuuden kohtaaminen seurakunnissa (toim. H.Pruuki). Helsinki: Kirjapaja.